

*Genç Suçluluğu
Çoğun Korunması ve Güvenliğinin Sağlanması*

*S. Sedat TÜRKERİ
Sosyal Hizmet ve Eğitim
Uzmanı
ssturkeri@gmail.com*

Çocuk ve gençlerin suça yönelmeleri ve veya toplumsal açıdan “suç” olarak algılanan davranışlara yönelmeleri, gelişim ve eğitim süreçlerinde üzerinde sistematik olarak durulması gereken çok katmanlı konudur. Bu durum çocuk ve gençler açısından hem bir sonuç hem de toplumsal açıdan önemli bir sosyal sorundur.

Çocuk ve genç suçluluğunu açıklayan çok sayıda yaklaşım söz konusudur. Burt (1925) genç suçluluğunu çocuktaki anti sosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek duruma dönüşmesi olarak açıklamaktadır.¹

Çocuk suçluluğu bir sonuçtur!

- *Çocuklukta işlenen suç kendi kimliği içinde birbirini etkileyen çok sayıda neden ve etmenin ürünüdür.*
- *Çocuğun yapısı, özellikleri ve yeteneklerine ilişkin etmenler, çocuğun yetiştiği aile yapısı, aile içi düzensizlikler, çocuğun ve ailenin içinde yaşadığı çevre ve yaşam koşullarıdır.*
- *Bu etmenler birbirleriyle sıkı sıkıya ilişkili olarak sonucu belirler.*
- *Kimi zaman bir etmen, kimi zaman başka bir etmen ağır basar. Ancak sonuç, tüm etmenlerin bir bileşkesi olarak ortaya çıkar. Çocuğun gelişmesi dinamik bir süreçtir. Bu süreçte kişinin kendisinden kaynaklanan yetersizlikleri ile çevrenin güç ve zor şartları sayısız nicelikteki kombinasyonlar sonucu çocuğu suça yöeltebilir(Yücel, 1989).²*
- *Suç olgusu «an»lık bir olgudur. Suçlu davranış çok sayıdaki etmenin «anlık» bir kesişmesi sonucunda ortaya çıkar.*
- *Çıkamayabilir de!*

Suç olgusunun bir “sonuç” olması, bu davranışa yönelen çocuk ve genç ile mağdurlar açısından ne kadar acı verici, büyük ölçüde telafisi olanaksız dramatik sonuçlar doğurması yanında kendi içinde çok sayıda etmenin yığılmı olarak birikiminin geldiği son nokta olarak da çok önemli bir durumdur.

Bu noktada önemli olan temel konu çocukların genel olarak korunması temel politikasının belirlenmesinde çocukların her türlü ihmal ve istismarının önlenmesi ile suçlu davranışlara yönelmelerini engelleyici sistematik çalışmaların yapılması kaçınılmazdır.

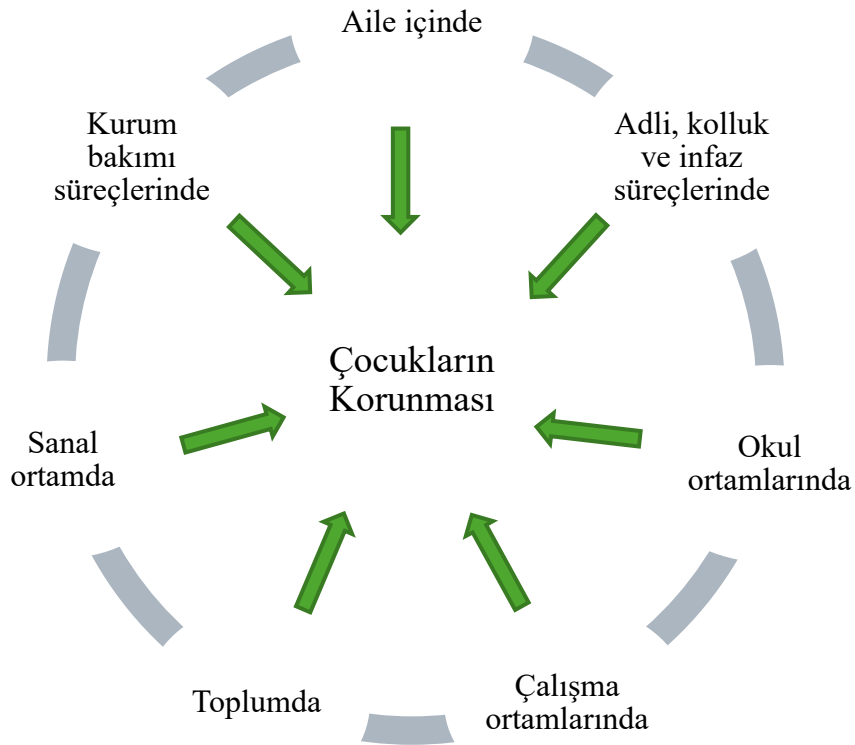
¹ Burt, C. (1925), The Young Delinquent. CYRIL BURT. Professor Op Education İn The University Of London. Psychologist İn The Education Department Of The London County Council.(2015.57941.The-Young-Delinquent_text.pdf). https://dn790003.ca.archive.org/0/items/in.ernet.dli.2015.57941/2015.57941.The-Young-Delinquent_text.pdf. Erişim 30 Ağustos 2025.

² Yücel, T. Mustafa (1993). “1980–1992 Yılları Arasında Türkiye’de Çocuk Suçluluğu”, Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumunda Sunulan Bildiri, İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Yayın no: 441: 155-177.

Çocuğun bedensel, psikososyal, duygusal, sosyal ve eğitsel tüm gelişim aşamalarını makro düzeyde koruyucu çocuk politikalarının geliştirilmesi, uzmanlığa dayalı uygulama modellerinin işlerliği ile , sürdürülebilirliğinin sağlanması suçluluğunun önlenmesinde belirleyici rol oynar.

Çocukların korunmasında temel yaklaşım ise çocuğun her ortamda korunması (**Şema:1**), izlenmesi, kendi yaşamlarının tehdit eden olası risk ve tehlikelere karşı korunması anlamında algılanmalıdır.

Çocuk Koruma Ortamları

Şema:1

Risk faktörleri?

- Anne, baba veya her ikisinin kaybı(Ebeveyn yoksunluğu)
- Afet, salgın hastalıklar, göç, savaş, iltica vb. mağdur çocuklar
- Irk, din, dil, milliyet v.b. konularda ayrımcılığa maruz kalma
- Okul devamsızlığı/Okul başarısızlığı
- Okuldan(evden) kaçma, okul terk, okul bıraktırma
- Gençlerde cinsel davranışlar/hamilelik/ebeveynlik
- Engellilik durumu
- Madde bağımlılığı
- İnternet bağımlılığı
- Çocuk ihmali ve istismarı
- Şiddet (aile, okul, çevre, sanal ortam)
- Sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamama

- *Sokakta yaşama/çalıştırılma/dilendirme*
- *Çocuk işçiliği*
- *Çocuk ticareti (Satılma, kaçırılma veya fuhşa zorlama)*
- *Çocuk ve Genç Suçluluğu*
- *Silahlı çatışmalara katılma*
- *Çocuk Yaşta Erken ve Zorla Evlilik*

Öneriler:

Çocuk suçluluğunun önlenmesi kapsamında ceza hukukunda yapılması düşünülen yasal değişikliklere ilişkin sosyal hizmet uygulamaları perspektifinde aşağıdaki önerilerimizin dikkate alınması önemlidir.

Bilindiği gibi yasal düzenlemelerde kanun koyucu herhangi bir yasanın çıkartılması veya yeniden düzenlenmesinde temel gerekçeler ortaya konulmadan herhangi bir adım atmak oldukça zordur.

Örneğin suç işleyen çocukların toplumda yarattığı infial ve toplumsal yansımalar üzerinden gerekçeler ortaya koyarak bir yasa düzenlemek yeterli olmayabilir, tek yanlı ve subjektif koşullarla sınırlı kalabilir. Böyle bir durumda suç ve ceza dengesi ile ceza adaleti dengesinin sarsılabileceği öngörülmelidir.

Daha açık bir ifadeyle gerekçeler yazılırken Şema 1 de özetlenen ve çocukların risk ve tehlikelere karşı bir bütün olarak korunmasındaki rol ve işlevlerinin iyi analiz edilmesinde ve gerekçeye bu parametrenin eklenmesinde yarar görülmektedir.

Çocukların her ortamda korunması ve güvenliklerinin sağlanmasında kabul edilmelidir ki Sosyal Hizmet Uygulamaları önemli ve başat bir role sahiptir. Çocuk suçluluğu açısından baktığımızda bir yandan aile ve ev içinde, okulda, sağlık kurumlarında, çalışma ortamlarında önemli rolleri üstlenen sosyal hizmet uzmanları, diğer yandan kolluktan başlayarak, soruşturma, kovuşturma ile yeniden toplumsallaştırma süreçlerinde görev alan sosyal hizmet uzmanlarının önemini burada tekrar etmek istemeyiz.

Bu rol ve görevleri çocukların suça yönelmeden önceki yaşamsal süreçlerini temel aldığımızda örneğin okul ortamlarında Okul Sosyal Hizmeti uygulamalarının ne kadar yaşamsal bir öneme sahip olduğu açıkça görülebilir.

Günümüzden somut bir örnek vermek gerekirse, suça yönelen herhangi bir çocuğun kolluk ve soruşturma/kovuşturma süreçlerinde aile ve sosyal çevre yaşamı ile okul yaşamına ilişkin çocuğa özel izleme, gözleme dayalı davranışsal tutumları, alışkanlıkları, okul başarısı vb. konularda sistematik bir bilgiye erişmek o kadar kolay değildir. Çocukların aile ortamından sonra yaşadıkları en önemli kurumsal yapı okul ortamlarıdır.

Yukarıda ifade edilen çocuk suçluluğuna ilişkin açıklamanın içeriğine bakıldığında çocukların suç işlemeye hazırlayan sayısız tutum ve davranışlar göz ardı edilebilmekte, özellikle sosyo ekonomik açıdan risk altındaki gençler yaz tatillerinde başıboşluğa itilmekte ve herhangi mesleki müdahale söz konusu olmamaktadır.

Bu nedenlerle aşağıda sıralanan konu başlıklarının yasa taslağında değerlendirilmesi kaçınılmazdır.

- Okul sosyal hizmeti modeli tüm ilk, orta ve liseler ile özel eğitim kurumlarında örgütlenmelidir.
- Bu okullara kayıtlı öğrencilerden normal dışı, asosyal davranışlara yönelen çocukların okul ortamlarında, ötekileştirilmeden, etiketlenmeden sosyalleşmeleri sağlanabilmelidir.
- Okul yönetimleri bu perspektifte yeniden organize olarak gerekli birimleri açabilmelidir.
- Disiplin yönetmeliği uygulamadan kaldırılarak yerine “çocuk eğitim başarısı izlem ve değerlendirme komisyonu kurulmalıdır. Komisyon, okul yöneticisi, sınıf öğretmeni, okul doktoru, okul hemşiresi, eğitim psikoloğu, sosyal hizmet uzmanı ile öğrenci temsilcisinden oluşan üyelerin katılımı ile aktifleştirmelidir. Bu komisyon çocuğun okul kaydının yapıldığı andan, ayrıldığı ana kadar (tüm tatil dönemleri dahil) görevlerini yürütmekle yükümlü olmalıdır.
- Çocuklara ilişkin izleme ve gözlemlere dayalı nesnel bilgilerin yer aldığı bir veri tabanı sistemi kurularak, çocuklar konusunda uzmanlığa dayalı bilgiye erişim yetki planlaması yapılabilirdir.
- Çocukların kolluk, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde okul yönetimlerinin yükümlülükleri gözden geçirilmelidir.
- İstisnai durumlar hariç çocukların okuldan uzaklaştırılmaları önlenmelidir.
- Okul yönetimlerinde klasik “okul aile birliği” yerine yönetsel kurullarda aile temsilcilerinin yetki ve etkililiği gözden geçirilmelidir.
- TCK’da yapılması planlanan değişiklikler açısından bakıldığında ise
 - Çocukların suça yönelmeleri durumunda kolluk, soruşturma, kovuşturma, infaz ile çocuğun “yeniden toplumsallaşması” süreçleri birbirini izleyen dinamik süreçler olarak değerlendirilerek eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, avukatlık, sosyal hizmet vb. kurumsal yapıların ortak işlevselliği tartışılmalıdır. Böylelikle çocukların yeniden suçlu davranışa yönelmelerinin önlenilebileceği, eğitimlerinin kaldığı yerden sürdürülebileceği, daha erken yaşta toplumla bütünleşebilecekleri öngörülebilirdi, bu nedenlerle çocuk ceza adaleti sistemi tümüyle yeniden düzenlenebilirdir.
 - Bu amaçla suça yönelen çocuklara ilk müdahale birimi olarak “Gençlik Savcılığı” benzeri içerisinde tamamen çocuk hukuku alanında yetkinliğe sahip uzmanların yer aldığı kurumsal yapılanmaya gidilmelidir.
 - İnfaz sürecine ilişkin halen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü’nün sevk ve idaresi altındaki “Çocuk Eğitim Evleri” Millî Eğitim Bakanlığı’na devredilerek gerçek bir çocuk ceza adaletini gerçekleştirmek üzere yeni bir yapılanmaya gidilmelidir.
 - Ör. Temel amacı çocukların eğitimleri ile yeniden toplumsallaşmasını önceleyen çocukların örgün eğitim ve meslek eğitimleri kendi kendilerine yeterli hale

gelineye kadar sistematik izlenmelerini sağlayan kurumsal yapılanmaya gidilmelidir.

- Suça yönelen çocuklar hangi eylemin eylemcisi olurlarsa olsunlar “*uzlaştırma kanunu*” kapsamı dışında tutulmalıdır. Çünkü uzlaştırma süreçlerinin tarafları kanunda belirtildiği gibi gerçek ve veya tüzel kişilerdir. Gerçek ve tüzel kişiler kendilerini yasa önünde temsil yeterliliğine haiz kişilerdir. Her tutum ve davranışları, bilinçli, çıkarlarını koruma ve kendilerini savunmada yetkin oldukları varsayımından hareket edersek gençler ve çocukların birey olarak aynı özelliklere sahip olabileceği varsayımı geçersizdir. Her ne kadar çocukların yasal temsilcileri de olsa, yetişkin olduklarında eriştikleri bilinç düzeyi ile geçmişte yapılan uzlaştırma uygulamasının geçersizliğini talep etme hakları saklıdır.
- Tekrar etmek gerekirse çocuğun suça yönelmesi, ceza hukuku açısından suç sayılan bir eylemi gerçekleştirmesi hem bir sonuç hem de bir sosyal sorundur. Bu nedenle suç eylemini gerçekleştirdiği takvim yaşı ne olursa olsun medeni kanuna göre “küçük”, HS’ ne göre “ocuk” bilinmekle birlikte yaptığın eylemin niteliğinden anlaşılabileceği gibi aslında yetişkinliğe giden yolda bir “genç” olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle Yaş Küçüklüğü (TCK: Madde 31) kanundan tümüyle çıkartılmalı ve “genç suçluluğu” kavramı hukuk sistemindeki yerini almalıdır.
- Bunu paralel olarak günümüze kadar “Ceza Hukukunda” süregelen uygulamaya son verilerek yetişkinlere uygulanan eř değer suçlardan “küçüklük” nedeniyle yapılan indirim ve kesintiler yerine Gençlik Savcılığı kurumsallaştırılarak ağdaş ceza adaleti uygulamalarına geçilebilmelidir.

Saygılarımla.10.10.2025

S. Sedat TÜRKERİ